

סוכות שמיני עצרת ושמחת תורה 2020 – איגרת מידע לעובדים בארגוני בריאות

סוכות תש"פ (2020) יחל השנה ביום שישי, ה- 2.10 עם שקיעת החמה וימשך עד שמיני עצרת - שמחת תורה. שמיני עצרת יחול ביום שבת ה- 10.10 עם שקיעת החמה ויסתיים למחרת, יום ראשון ה- 11.10, בצאת הכוכבים.

רקע כללי

סוכות נחוג במשך שבעה ימים, בין ט"ו לכ"א בתשרי, ובו מצווה לכל יהודי להעביר את מקום מגוריו לסוכה (ארוחות, שינה ועוד) וכן ליטול את 'ארבעת המינים' שהינן לולב אחד, אתרוג אחד, שלושה הדסים ושתי ערבות. יום החג הראשון הוא יום טוב, בו יש ציווי על שביתה ממלאכה בדומה לשבת. לאחר מכן, מתקיימים שישה ימי חול המועד. סוכות הוא החג השלישי מבין שלוש הרגלים המופיעים בתנ"ך, וכאשר בית המקדש היה קיים, היו עולים בו לרגל- לירושלים.

שמיני עצרת הוא חג מקראי החל בכ"ב בתשרי, למחרת היום השביעי והאחרון של חג הסוכות. שמיני עצרת מתקיים אמנם בסמיכות לחג הסוכות, אך הוא נחשב חג בפני עצמו. נהוג בשמיני עצרת לומר את **תפילת הגשם** בה מבקשים שנה ברוכה לקראת עונת הגשמים הקרבה ובאה וממנו מתחילים להזכיר בכל תפילה את הנוסח לתפילות החורף- "משיב הרוח ומוריד הגשם".

שמחת תורה הוא מועד יהודי המציין את סיום המחזור השנתי של קריאת התורה והתחלת מחזור חדש. ביום זה קוראים את הפרשה האחרונה בתורה, פרשת "וזאת הברכה" ומיד אחריה את תחילת הפרשה הראשונה בתורה, פרשת "בראשית". בארץ, מועד החג הוא בשמיני עצרת (כ"ב בתשרי), ומחוצה לה הוא נחוג ביום טוב שני של גלויות (כ"ג בתשרי). את שאין של חגיגות סיום המחזור השנתי מסמלות "הקפות", בהן מוציאים את כל ספרי התורה ועורכים עימם שבע הקפות או יותר מסביב לבימה כשהם נישאים בזרועות המתפללים, תוך שירה וריקודים. את טקס ההקפות נוהגים לערוך גם בליל החג וגם ביום. יש הנוהגים לערוך הקפות שניות גם בצאת החג.

מידע שימושי לצוות ועצות להתנהלות בתקופה זו:

- **סדר היום:** נהוג לשבת בסוכה, לאכול בה, ואף לישון בה. למרות שנשים פטורות מחובת הישיבה בסוכה, פעמים רבות הן בכל זאת יבקשו לקיים את המצווה. בתי חולים רבים מקימים סוכה בחצר בית החולים על מנת לאפשר לשוהים במוסד הרפואי (חולים, מבקרים וצוות) לקיים את מצוות החג. חולים (אפילו חולים שאין בהם סכנה ואפילו אם רק סובלים מכאב ראש או עיניים וכדומה) ומשמשיהם (המלווים) פטורים מן הסוכה. חולה בגלל ששיבתו הינה 'שיבת צער' שאינה דרך הישיבה הכלולה במצוות סוכה. ומשמשי פטורים מפני "שהעוסק במצווה פטור מן המצווה".
- יש הסוברים שגם החולים חייבים לאכול בסוכה שיעור של "כזית פת" בלילה הראשון של סוכות ככל כשמדובר בחולים שטלטולם לסוכה הינו אפשרי.
- חולים משותקים וכדו' שאין בהם כח לאחוז בארבעת המינים בידיהם, לעיתים ניתן לסייע להם ויש להיוועץ בכך בסמכות רבנית.
- **צוות:** אנשי צוות רפואי כגון רופאים, אחיות, כח עזר ועוד נחשבים למשמשי חולה ופטורים מן הסוכה בעת עבודתם, במידה ואין להם זמן או אפשרות לגשת לסוכה המצויה במוסד הרפואי או בסביבתו.
- רופא או אח שהינם תורנים בלילה הראשון של סוכות- אם ניתן, יצאו להפסקה קצרה קודם חצות הלילה, לסוכה המצויה במוסד הרפואי או בסביבתו ויקדשו ויאכלו בה כביצה פת. תוך בבוקר סוכות ישתדל שלא לאכול קודם שייטול את ארבעת המינים.
- **טיפולים:** ביום הראשון של סוכות ובשמחת תורה דינם כשבת. בימי חול המועד כשניתן לעשות את הטיפול במועד אחר, יתכן שיהיו מטופלים שיבקשו לשנות את מועד התור.
- **התייחסות הארגון:** מקובל בכל בתי החולים לבנות סוכות עבור מטופלים שומרי מצוות. פעמים רבות בניית הסוכה מופקדת בידיהם של אנשי אחזקה שאינם בקיאים בהלכות בניית סוכה, שהינן הלכות מורכבות ומשכך יוצאת הסוכה פסולה לישיבה. לפיכך מומלץ להסתייע בסמכות רבנית לאישור כשרות הסוכה. כדאי גם לחשוב על מיקום מרכזי שישרת בנוחות את החולים ובני משפחותיהם.
- יש מוסדות בהם רב המוסד דואג לארבעת המינים לכלל הציבור. במוסדות אחרים יש מתנדבים הדואגים לכך.
- **פעילות מקצועית:** על פי ההלכה, בימי חול המועד העובדים במשרות שאינם חיוניות לתפקודו הנחוץ של המוסד הרפואי מונחים הלכתית לצאת לחופשה, במידה ואין בכך פגיעה בפרנסתם. בשל העובדה שימי חול המועד הינם ימים מקוצרים, וכן שעובדים רבים נמצאים בחופשה מסיבות דתיות, יש לשקול שלא לקיים השתלמויות מקצועיות בתקופה זו.
- **סוגיות דתיות בטיפול:** מומלץ לארגון לבדוק טרם הצום, מי הם המקורות הקהילתיים והדתיים הרלוונטיים לפתרון מקרים טיפוליים שיש בהם סתירה בין הטיפול הרפואי לבין התפיסות הדתיות של המטופלים.

המרכז הבין-תרבותי לירושלים מודה לרב צבי פורת, רב ויועץ הלכתי במרכז הרפואי שיבא ובביה"ח אלי"ן, על הערותיו ההלכתיות הנזכרות באיגרת זו. תודה לאלו שיעצו בהכנת האיגרת ולצוות מהמרכז הבין-תרבותי: ד"ר חגי אגמון- שניר, ד"ר מיכל שוסטר ואורנה שני. בכל מקרה, אין לראות בדף זה משום ייעוץ הלכתי או רפואי.

אגרות מידע נוספות לגבי חגים ומועדים בארגוני בריאות ניתן למצוא [בדף הפרסומים של המרכז הבין-תרבותי לירושלים](http://jicc.org.il/heb) (<http://jicc.org.il/heb>)